

Rikosseuraamusviraston monisteita 1 / 2004

Kuntouttava vankityö vuonna 2003

Carl-Olof Stenberg
Vuokko Karsikas

02.04.2004

SISÄLLYSLUETTELO

1.	YLEISTÄ.....	1
2.	SEURANTARYHMÄ	2
3.	KÄYTÄNNÖN ASIAKASTYÖ	2
4.	VANKIEN REKRYTOINTI KUVAAN JA OHJELMAN SUORITTAMINEN	3
5.	TIEDOTUS.....	4
6.	TYÖTOIMINTA.....	4
7.	PÄIHDEHOITO	5
8.	ASUMISPALVELUT.....	5
9.	SOSIAALITYÖ.....	6
10.	TOIMINTA TYÖSIIRTOLASSA	6
11.	MUITA YHTEISTYÖTAHOJA	7
12.	TUTKIMUS.....	7
13.	TOIMINNAN KUSTANNUKSET	8
14.	TOIMINNAN ARVIOINTI.....	8

KUNTOUTTAVA VANKITYÖ VUONNA 2003

1. YLEISTÄ

Kuntouttava vankityö, Kuva, on tarkoitettu päihdeongelmallisille helsinkiläisille miesvangeille, jotka ovat valmiit sitoutumaan päihdeettömyyteen ja rikoksettomuuteen. Kuvaan otettujen vankien kanssa tehdään tehostettua sosiaalityötä Helsingin sosiaalivirastossa ja Helsingin työsiirtolassa. Heille annetaan päihdekuntoutusta, kuntouttavaa työtä, asumispalveluita ja muuta tukea, jota Helsingin kaupungin sosiaalivirasto ja Helsingin työsiirtola järjestävät yhteistyössä. Myös velkajärjestelyyn on mahdollisuus ulosottoimen kanssa. Menetelmänä asiakastyössä käytetään yksilökohtaista palveluohjausta.

Kuvaan pyritään saamaan vankeja, jotka ovat kyllästyneitä jatkuvaan vankilakierteeseen ja jotka psykososiaalisista syistä ovat vajaatyökuntoisia päihdeongelmansa takia. Kuvaan osallistuville vangeille tarjotaan työtä Helsingin sosiaaliviraston työtoimiston ja Helsingin vankilan alaisen Helsingin työsiirtolan yhteistyösopimuksen nojalla. Vapautumisen jälkeen heidän työllistymisensä voidaan nykyisellään taata ainakin 6 kuukaudeksi. Lääkäriin B-lausunnon perusteella, päihdeongelmansa takia psykososiaalisesti vajaatyökuntoiseksi todetuille, työtä voidaan järjestää 6 kuukauden jaksoissa yhteensä jopa 24 kuukaudeksi. Tavoitteena on, että osallistujat tottuvat jo työsiirtola-aikana säännölliseen työntekoon ja että heidän työllistymisensä välittömästi vapautumisen jälkeen jatkuu samassa työympäristössä.

Helsingin sosiaalivirastossa alueellisten sosiaalipalvelutoimistojen sosiaalityöntekijät toimivat Kuvaan osallistuvien vankien omina sosiaalityöntekijöinä. Valtaosa Kuvan osanottajista on vailla vakinaista asuntoa ja näiden osallistujien sosiaalipalvelujen järjestämisestä erityissosiaalitoimistossa, Estossa, vastaa kirjainjaon mukainen sosiaalityöntekijä ja pitkäaikaisvankien osalta erityissosiaalityöntekijät. Jälkimmäisten lukumäärä Estossa nousi vuoden 2003 aikana yhdestä kahteen.

Alueellisten A-klinikoiden sosiaaliterapeutit tai sosiaalityöntekijät vastaavat Kuvan osallistujien terapeuttisesta avokuntoutuksesta, joka aloitetaan heti työsiirtolaan tulon jälkeen.

Kuvan sosiaalityötä koordinoi Helsingin sosiaalivirastossa erityissosiaalitoimiston johtava sosiaalityöntekijä Carl-Olof Stenberg. Hän toimii myös niiden Kuvaan osallistujien omana sosiaalityöntekijänä, jotka asuvat Eston tukiasunnoissa vapautumisen jälkeen.

Tärkeä valintakriteeri Kuvaan rekrytoinnissa on se, että vanki on vajaatyökuntoinen ja hän on sijoittajavankilassaan osallistunut päihdekuntoutukseen tai mikäli vangilla ei ole ollut vankilassa tilaisuutta osallistua kuntoutukseen, hän on kuitenkin riittävän vakuuttavalla tavalla osoittanut motivoituneensa päihdeongelmansa hoitamiseen. Suuret vuokratavat Helsingin kaupungin vuokra-asuntoihin voivat olla esteenä asumispalvelujen saamiseen ja sen seurauksena osallistumiselle kuntouttavaan vankityöhön.

Kuntouttava vankityö on vakinaistettua toimintaa ja se perustuu Rikosseuraamusviraston ja Helsingin kaupungin sosiaaliviraston yhteistyösopimukseen. Ohjelmaan voidaan ottaa samanaikaisesti korkeintaan 12 vankia.

Kuva-toimintaa johtaa sen seurantaryhmä, jossa on edustajat sosiaalivirastosta, Rikosseuraamusvirastosta, Helsingin työsiirtolasta, Helsingin vankilasta ja Kriminaalihuoltolaitoksen Helsingin aluetoimistosta.

2. SEURANTARYHMÄ

Seurantaryhmä piti vuoden aikana 3 kokousta. Kokoukset olivat 6.2., 6.6. ja 2.10.2003.

Seurantaryhmän puheenjohtajana on erityisasiantuntija Vuokko Karsikas Rikosseuraamusvirastosta. Muita jäseniä ovat olleet ylitarkastaja Mika Antikainen Rikosseuraamusvirastosta, apulaisjohtaja Arto Tolkki Helsingin työsiirtolasta, erityisohjaaja Ari Lyytikäinen Helsingin vankilasta, johtava sosiaalityöntekijä Risto Huuhtanen Kriminaalihuoltolaitoksen Helsingin aluetoimistosta, kehittämiskonsultti Marja-Riitta Kilponen Helsingin sosiaaliviraston yhteispalvelukeskuksen kehittämissyksiköstä, työllistämispäällikkö Pirkko Nyholm, Helsingin sosiaaliviraston töidenjärjestelytoimistosta, toimistopäällikkö Pertti Siukola Helsingin sosiaaliviraston työtoimistosta, johtaja Marianne Winberg Töölön A-klinikalta sekä johtava sosiaalityöntekijä Carl-Olof Stenberg Helsingin sosiaaliviraston erityissosiaalitoimistosta. Stenberg toimii samalla seurantaryhmän sihteerinä. Vuoden aikana Kriminaalihuoltolaitoksen jäseneksi Risto Huuhtasen tilalle nimettiin johtava sosiaalityöntekijä Helena Halme.

Seurantaryhmä ja muita Kuvan toimijoita tutustui 12.6. Silta-Valmennusyhdistyksen ja päihdepysäkki Paussin toimintaan Tampereella. Saadun palautteen mukaan opintomatka herätti paljon ajatuksia ja kysymyksiä oman työn suhteen.

3. KÄYTÄNNÖN ASIAKASTYÖ

Kuvassa on tarkoituksena tehdä tehostettua sosiaalityötä osallistujien kanssa sosiaalityöntekijöiden normaalin tehtäväjaon mukaan. Kuvaan osallistuvat voivat käydä sosiaalityöntekijöidensä ja päihdehoitotyöntekijöidensä vastaanotolla työaikana edellyttäen, etteivät käynnit ajoitukseltaan liiallisesti häiritse työntekoa. Kuvan vangeilla on lisäksi ollut oikeus käydä kerran viikossa työaikana AA/NA-ryhmien kokouksissa. Heitä kannustetaan jatkamaan käyntejä vertaistukea antavissa ryhmissä vapautumisen jälkeen.

Kuvan sosiaalityötä Helsingin sosiaalivirastossa koordinoiva johtava sosiaalityöntekijä on vuoden aikana osallistunut noin 20:een Kuvan osallistujien sosiaalityön suunnittelua varten pidettävään verkostokokoukseen pääasiallisesti A-klinikoilla ja sosiaalipalvelutoimistoissa.

Kuvan työtoimintaa työtoimistossa koordinoiva työnjohtaja on avustanut Kuvassa vapautuneita heidän tehdessään sopimuksia ulosottomiesten kanssa ja työllistymissopimuksia työvoimaviranomaisten kanssa.

Vapautumisen jälkeen osallistujien elämänhallintaa parannetaan tehostetun sosiaalityön, A-klinikoiden terapeutin avoimuuden, työtoimiston työtoiminnan lisäksi kehittämällä heidän asumistaitojaan sekä tarjoamalla sopivia ja hyvätasoisia asumispalveluja erityissosiaalitoimiston kautta.

4. VANKIEN REKRYTOINTI KUVAAN JA OHJELMAN SUORITTAMINEN

Hakijat haastatellaan ennen hyväksymistään Kuvaan. Haastatteluissa selvitetään heidän rikoksettomuus- ja päihdeettömyyspyrkimyksiään.

Vuoden 2003 aikana Kuvaan otettiin 12 uutta vankia. Oheisen taulukon mukaan heidän lukumääränsä näyttää vakiintuneen. Samoin ohjelmassa jatkaneiden ja siitä poistuneiden lukumäärä. Vankien tavallista pienempään lukumäärään 31.12.2003 vaikutti kolmen vangin poistaminen ohjelmasta joulukuussa 2003 heidän jäätyään kiinni päihdeiden käytöstä työsiirtolassa. Joulukuussa vapautui lisäksi yksi vanki. Uusia ei ehditty ottaa heidän tilalleen vuoden 2003 aikana.

	1999	2000	2001	2002	2003
Uudet osallistujat	6	9	20	13	12
Vankiosallistujia yhteensä	6	14	26	22	21
Vapautuneet	1	3	7	8	11
Vapautumisen jälkeen jatkaneet	1	2	6	8	9
Vapautuneina osallistuneet yht.	1	3	8	13	17
Vankina poistettu	0	5	11	6	4
Vankina poistunut	0	0	0	0	0
Poistetut vapautuneet	0	0	0	0	2
Poistuneet vapautuneet	0	2	3	3	4
Ohjelman suorittaneet	0	0	0	2	1
Osallistujat yhteensä	6	15	29	28	28
Osallistujia 31.12.	5 vankia 1 vap. yht. 6	6 vankia 2 vap. yht. 8	8 vankia 6 vap. yht. 14	9 vankia 7 vap. yht. 16	5 vankia 13 vap. yht. 18
Työpäiviä			1221	1872	1598
Perehdytettäviä	6 vankia	9 vankia	19 vankia	14 vankia	11 vankia
Työtoimiston työssä olleita	5 vankia 0 vap. yht. 5	9 vankia 3 vap. yht. 12	18 vankia 6 vap. yht. 24	20 vankia 8 vap. yht. 28	21 vankia 13 vap. yht. 34
Päihdehoidossa	5	10	14	25	27
Asuntoja järjestetty	1	1	6	7	9

5. TIEDOTUS

Kuvasta tiedotetaan niihin vankiloihin, joihin helsinkiläisvankeja pääasiallisesti sijoitetaan.

Vuoden aikana Kuva-toimintaan tutustui valtion budjettia valmisteleva finanssisihteeri valtiovarainministeriöstä ja Yhteistyössä rikoksettomaan elämään (YRE) Hämeenlinnan työpiste.

Kuvassa työskenteleville vangeille ja vapautuneille järjestettiin helmikuussa kahden viikon mittainen työllistämiskurssi. Kurssilla opiskeltiin työelämään liittyviä käytännön taitoja. Kouluttajana toimi sosiaalityöntekijä Tarja Sassi työtoimistosta.

Kuvaa on esitelty vuoden aikana TV 4:n ”Rikosraportissa”, ja edellisenä vuonna FST:n ajankohtaisohjelmassa OBS.

6. TYÖTOIMINTA

Helsingin sosiaaliviraston työtoimisto työllistää Kuvaan tulleita vankeja aluksi noin kuuden viikon kestävässä perehdyttämistyössä, joka käytännössä on metsätyötä Itä-Helsingin alueella. Varsinainen vankityö tapahtuu kuten aikaisemmin kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entisöimistyössä. Työtoimisto huolehtii vankien kuljetuksesta työpisteisiin ja takaisin työsiirtolaan sekä heidän ruokailustaan.

Kuvan työllistymisessä käytetään normaalilla tavalla työvoimaviranomaisten palveluja hyväksi. Työtilaisuuksien järjestäminen tapahtuu Helsingin sosiaaliviraston töidenjärjestelytoimiston välityksellä, ja Kuvan työntekijät ohjataan säännönmukaisesti työtoimiston töihin. Kuvan työntekijöitä on vuoden aikana alettu ohjata edellisiä vuosia useampiin työpisteisiin työtoimistossa; kuluneen vuoden aikana käytettyjä työpisteitä oli kuusi.

Vapautumisen jälkeen Kuvan osallistujat voidaan työllistää jopa 24 kuukaudeksi, mikäli heidät lääkärin B-lausunnon mukaan on todettu päihdeongelmiensa takia psykososiaalisesti vajaatyökykyisiksi. Ilman lääkärintodistusta heidät voidaan työllistää vain kuudeksi kuukaudeksi.

Vuoden 2003 aikana kaksi vapautumisensa jälkeen Kuvan työssä työtoimistossa jatkanutta jouduttiin erottamaan työstä työnjohtoon kohdistuneen väkivaltaisen käyttäytymisen takia. Toinen oli osallistunut Kuvan työhön vapautumisen jälkeen lähes kahden vuoden ajan, ja toinen oli äskettäin vapautunut työsiirtolasta.

7. PÄIHDEHOITO

Kaikille Kuvan osallistujille järjestetään päihdehoitoa heidän asuinalueensa A-klinikalla. Enemmistö Kuvan asiakkaista on vailla vakinaista asuntoa olevia. Heille etsitään A-klinikka viimeaikaisen asumishistoriansa perusteella.

Valtaosalla Kuvan osallistujista ei ole aikaisempaa päihdehoitokokemusta, vaikka heillä usein on ollut rajua päihteiden käyttöä. Kuvan ansiosta heidät on saatu mukaan päihdehoitojärjestelmään ja suuri osa heistä on siinä jatkanut vapautumisensa jälkeen. Kuvassa vuonna 2003 ja sitä ennen vapautuneista yhteensä 14 jatkoi vuoden 2003 aikana päihdehoidollista avokuntoutustaan eri A-klinikoilla. Heistä viisi keskeytti avokuntoutuksen vuoden aikana.

Kuvassa vuonna 2003 vapautuneista kolme lopetti päihdehoidollisen avokuntoutuksen A-klinikalla melko pian vapautumisensa jälkeen.

Aikaisemmin Kuvan osallistujat ovat voimakkaasti vastustaneet asumispalvelujen järjestämistä päihdeongelmaisten tukipalveluja tarjoavissa asumisyksiköissä. Vuoden 2003 aikana kolme Kuvan osallistujaa asui ja osallistui oma-aloitteisesti toimintaan tällaisessa yksikössä. Heistä kaksi on menestynyt hyvin työssään eivätkä he ole retkahtaneet yli vuoteen vapautumisestaan.

Kuvassa suositetaan aktiivisesti vapaaehtoiseen päihdehoidon vertaistukitoimintaan osallistumista. Helsingin työsiirtolassa toimii vankien oma AA/NA ryhmä, jota Kuvan osallistujat ovat olleet perustamassa. Siihen samoin kuin Kuvan vangeille työaikana järjestettäviin AA tai NA-ryhmiin on suuri osa Kuvan vangeista osallistunut.

Varsinkin vuoden 2003 loppuvaiheessa päihdekontrollia on tehostettu työsiirtolassa. Helsingin työsiirtolassa on myös Kuvan osallistujille tapahtunut retkahduksia. Työsiirtolassa otetut päihdetestit ovat vuoden aikana osoittautuneet seitsemän kertaa positiivisiksi. Kuvan osallistujia on sen takia kolme kertaa siirretty Helsingin vankilaan noin kahden viikon mittaiselle päihdekatkaisukurssille ja neljä osallistujaa on vuoden aikana poistettu Kuvasta vakavan päihderikkomuksen takia.

8. ASUMISPALVELUT

Kuvassa osallistuneille tarjotaan vapautumisen yhteydessä tukiasunto. Myöhemmin kun vapautunut osoittaa riittäviä asumistaitoja tuetussa asumisessa voidaan hänelle Eston välityksellä järjestää itsenäinen pienasunto. Kuvan osallistujien tuettuja asumispalveluja varten on Eston asumispalveluryhmässä varattu kaksi kahden hengen soluasuntoa. Lisäksi Kuvan osallistujien käytössä on ollut Kriminaalihuollon tukisäätiön ja Kovaosaisten ystävät ry:n tukiasuntoja. Molemmat ovat kuntoutukseen osallistuville, vapautuneille vangeille tarkoitettuja laadukkaita yhden henkilön asuntoja.

Vuoden 2003 aikana Kuvan osallistujista seitsemän asui Eston tukiasunnoissa. Heistä viisi oli vapautunut vuoden 2003 aikana. Kriminaalihuollon tukisäätiön tukiasunnossa asui vuoden aikana kaksi Kuvan osallistujaa, joista toinen siirtyi vuoden aikana Eston kautta saatuun itsenäiseen pienasuntoon, jonka jälkeen toinen työsiirtolasta vapautunut Kuvan osallistuja muutti siihen. Kovaosaisten ystävät ry:ltä keväällä saatuun tukiasuntoon muuttanut vapautunut vanki asuu siellä edelleen.

Yksi osallistuja asui osan vuotta edelleen Munkkisaaren huumeatkaisuyksikön palveluohjausyksiköltä saamassaan tukiasunnossa, ja yksi osallistuja edelleen edellisenä vuonna Eston Kuvaa varten tarkoitettussa tukiasunnossa.

Kaksi vapautunutta siirtyi vapautumisensa jälkeen päihdehuoltopalveluja antavaan asumisyksikköön Oskela-kotiin, missä he ovat menestyksellisesti asuneet vuoden verran.

Vuoden aikana kolme Kuvan osallistujista, kuten edellisinä vuosinakin, siirtyi Eston järjestämään pienasuntoon.

Kokemus on osoittanut, että päihdeongelmaisten moninkertaisten rikoksenuusijoiden sijoittaminen samaan soluasuntoon vähentää heidän päihde- ja rikoskäyttäytymiskykyänsä ja voi aiheuttaa vaarallisia väkivaltatilanteita.

9. SOSIAALITYÖ

Kuvan keskeisenä toimintaperiaatteena on jatkumojen kehittäminen sosiaalipalvelujen käyttämisessä. Sosiaaliviraston ja Rikosseuraamusviraston allekirjoittaman yhteistyösopimuksen mukaan Helsingin kaupunki osallistuu Kuvan vankien kuntouttavaan ja vapauteen valmentamaan toimintaan päätöksensä mukaisesti osana järjestämiään sosiaalipalveluja. Sosiaaliviraston työnjaon mukaan Kuvan asiakkaista noin joka toiselle on löytynyt sosiaalityöntekijä eri sosiaalipalvelutoimistoista, ja joka toinen on ollut Estossa vankilasta vapautuneiden sosiaalipalveluista vastaavien erityissosiaalityöntekijöiden asiakkaina ennen mahdollista siirtymistään Kuvan tukiasuntoon tai itsenäiseen pienasuntoon. Vuoden 2003 aikana Eston vapautuneiden vankien sosiaalipalveluista vastaavien sosiaalityöntekijöiden lukumäärä lisääntyi kahteen. Vain Eston tukiasuntoihin vapautumisensa jälkeen sijoitetut Kuvan osallistujat tulevat Eston asumispalveluryhmässä toimivan Kuvan sosiaaliviraston sosiaalityön koordinoijan omiksi asiakkaiksi. Muille Kuvan osanottajille työntekijä toimii yksilökohtaisen palveluohjaajan ominaisuudessa.

10. TOIMINTA TYÖSIIRTOLASSA

Kuvan vangit on sijoitettu Helsingin työsiirtolassa samaan tupaan, johon mahtuu enintään 12 vankia. Tuvassa vankien käytössä on seitsemän asuinhuonetta, joten miehityksestä riippuen osa vangeista jakaa nukkumatilat toisen vangin kanssa. Kaikkien paikkojen täyttäminen samanaikaisesti on osoittautunut mahdottomaksi Kuvaan epäsäännöllisesti tulevien ha-

kemusten takia ja myös sen vuoksi, että tähänastisten kokemusten perusteella keskimäärin joka toinen Kuvaan otettu vanki joudutaan poistamaan ohjelmasta, yleensä päihderikkomuksen takia. Toisaalta viihtyvyys Kuvan tuvassa Helsingin työsiirtolassa lisääntyy, jos vangeilla on oma huone käytössään.

Helsingin työsiirtolan henkilökunnasta yksi vartija toimii Kuvan vankien yhdyshenkilönä. Hän huolehtii mm. ATK-ohjauksesta ja vapaa-ajan toiminnan järjestämisestä. Vapaa-aikana vangeilla on mahdollisuus harrastaa mm. käden taitoja ja liikuntaa, myös retkiä työsiirtolan ulkopuolelle järjestetään. Kuvassa olevat vangit ovat myös osallistuneet Helsingin työsiirtolan toverikunnan järjestämään vapaa-ajan toimintaan. Vangit ovat osallistuneet myös työsiirtolan AA – ja NA- ryhmiin. Heillä on ollut myös mahdollisuus vapaa-aikanaan osallistua vastaaviin laitoksen ulkopuolisiin ryhmiin.

Helsingin työsiirtolan sosiaalityöntekijä on osallistunut Kuvan vankien alkuhaastatteluihin ja vapautumisjärjestelyihin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

11. MUITA YHTEISTYÖTAHOJA

Kriminaalihuoltolaitoksen ehdonalaisvalvojen ja päihdehuollon erityisohjaajan kanssa on vuoden aikana ollut yhteistyötä asiakastapauksissa.

Kalliolan Pointin kanssa on suunniteltu yhteistyössä tukihenkilöpalvelujen järjestämistä Kuvan vangeille. Toistaiseksi Kuvan osallistujat eivät ole käyttäneet näitä palveluja hyväkseen. Kuvan sosiaalityön koordinoija sosiaalivirastossa on säännöllisesti osallistunut Pointin järjestämiin yhteistyökokouksiin kumppaneidensa kanssa.

Helsingin ulosottoviraston johtavan kihlakunnanvoudin kanssa käydyssä neuvottelussa on sovittu siitä, että kuntouttavaan vankityöhön osallistumista voidaan pitää sellaisena ulosottolain 4 luvun 6a §:n mukaisena muuna erityisenä syynä, joka on olennaisesti vähentänyt osallistujan maksukykyä. Tällöin ulosmittaamatta jätettävä palkan osa voidaan toistaiseksi tai määrättyinä aikana määrätä normaalia suuremmaksi. Kuvan osallistujat ovat yleensä saaneet aikaan edullisia päätöksiä neuvotteluissaan ulosottomiesten kanssa.

Työtoimiston Kuvan perehdyttämistyöstä vastaava työnjohtaja on säännön mukaan ohjannut Kuvaan tulleita uusia vankeja ja vapautuneitakin neuvotteluihin ulosottomiesten kanssa ja usein avustanut heitä neuvotteluissa. Samoin hän on järjestänyt heidän työllistymissopimuksiaan työvoimaviranomaisten ja töidenjärjestelytoimiston kanssa.

12. TUTKIMUS

Erityissosiaalitoimistossa kuntouttavan vankityön asiakkaiden sosiaalista tilannetta ja varsinkin asumistilannetta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti ja tehostetusti sosiaalityön

laatukriteereitä noudattaen. Seurannassa kiinnitetään erityisesti huomioita onnistumisien prosesseihin ja pyritään löytämään niistä myönteisiä tuloksia, joita voidaan käyttää hyväksi kehitettäessä sisältöä laadukkaalle jälkihuoltotyölle.

Kuvaa tutkimuskohteeksi on vuoden aikana markkinoitu Helsingin yliopiston sosiaalipoliittiseen laitokselle ja erikseen Social- och kommunalhögskolanin yksikölle sekä eri sosiaalialan ammattikorkeakouluille ja rikosseuraamusalan ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville.

Tällä hetkellä voidaan katsoa, että Kuvan aloittamisesta saakka neljä osallistujaa on sovitun kahden vuoden seurannan jälkeen suorittanut Kuvan loppuun. Yksi heistä on kuitenkin palannut aktiiviasiakkaaksi vuoden 2003 aikana ennen kuin kaksi vuotta oli kulunut hänen vapautumisestaan. Hän on elämäntilanteensa muutoksen takia tarvinnut uusia asumispalveluja. Yhteydenpito Kuvan ohjelman loppuun suorittaneiden kanssa jatkuu sen jälkeen vapaamuotoisesti.

Aktiivisessa seurannassa on 13 Kuvassa vapautunutta vuoden 2003 lopussa.

Kaikkien osallistujien osalta voidaan melko pitkään jatkaa seurantaa sosiaaliviraston tietojärjestelmän avulla.

Mielenkiintoista olisi selvittää Kuvassa mukana olleiden uusintarikollisuutta ja verrata sitä siihen, kuinka hyvin heidän sosiaalinen kuntoutuksensa on kehittynyt ja kuinka kauan heidän osallistumisensa Kuvassa on jatkunut. Tällöin ovat merkityksellisiä ennen kaikkea vain syyksi luettavat rikokset, joiden tekoaika sijoittuu Kuvaan tulon jälkeen ja joiden vakavuutta voidaan mitata.

Kun Kuva aloitettiin syksyllä 1999 todettiin, että toiminnan merkityksellinen analysointi ja tutkimustyö voidaan aloittaa todennäköisesti vasta viiden vuoden jälkeen. Tämä tarkoittaa, että tutkimustyöhön tulisi lähiaikoina alkaa panostaa.

13. TOIMINNAN KUSTANNUKSET

Rikosseuraamusvirasto maksoi Helsingin kaupungille 43,80 euroa / vankityöpäivä, mihin ei sisälly vankien palkka- ja henkilöstömenoja. Kaikkine todellisine kustannuksineen vankityöpäivän hinnaksi vuonna 2003 tuli 91,86 euroa.

14. TOIMINNAN ARVIOINTI

Kuntouttava vankityö aloitettiin 15.11.1999. Kuvassa mukana olevien vankien lukumäärä on alkuaikojen rekrytointivaikeuksien jälkeen alkanut vakiintua Helsingin työsiirtolan resurssien mukaiseksi. Kuitenkin 12 toimintaa varten varattua paikkaa työsiirtolassa on vai-

keata täyttää. Toisaalta vapautumisensa jälkeen Kuvassa mukana olevien lukumäärä on lisääntynyt.

Kuvaan on 15.11.1999-31.12.2003 välisenä aikana otettu 60 uutta vankia, joista vuoden 2003 aikana 12 uutta vankia. Kuvassa mukana olevien lukumäärä 31.12.2003 oli 5 vankia ja 13 vapautunutta. Vankien vähäinen lukumäärä johtui siitä, että neljästä Kuvasta vuonna 2003 aikana poistetuista vangeista kolme vankia jäivät joulukuussa kiinni päihdeiden käytöstä työsiirtolassa. Lisäksi yksi vanki vapautui joulukuussa 2003. Samaan aikaan ei otettu uusia osallistujia Kuvaan.

Kuvan neljän vuoden toiminnan jälkeen voidaan todeta, että melko säännönmukaisesti puolet Kuvaan otetuista vangeista poistetaan ohjelmasta tavallisimmin päihderikkomusten takia. Tämän trendin voidaan olettaa jatkuvan, vaikka vuoden 2003 aikana vain neljä vankia poistettiin Kuvasta. Poistamisen sijaan päihderikkomukseen syyllistyneitä vankeja siirrettiin toistuneistakin Kuvassa tapahtuneista päihderikkomuksista Helsingin vankilan päihdekatkaisuhuoltoon, josta noin parin viikon päästä he palasivat Helsingin työsiirtolaan ja Kuvaan.

Kuvassa vapautuneiden tulisi olla ohjelmassa mukana vapautumisensa jälkeen kahden vuoden ajan, jolloin ovat aktiivisessa seurannassa. Voidaan katsoa, että vuoden 2003 aikana tavoitteet saavutettiin yhden Kuvassa kaksi vuotta aikaisemmin vapautuneen kanssa. Siinä vaiheessa hän parin vuoden tuetun asumisen jälkeen Eston asumispalveluryhmässä sai Eston majoitusasiamiehen kautta itsenäisen pienasunnon.

On kuitenkin osoittautunut, että Kuvan osallistujien sosiaalipalvelujen tarve on usein jatkunut kahden vuoden päihdekuntoutuksen, työn ja sosiaalityön tuesta huolimatta. Eräät Kuvassa vapautuneet eivät ole tosin halunneet käyttää kaikkia Kuvan keskeisiä palvelumuotoja, kuten päihde-, työ- ja asumispalveluja hyväkseen.

Eräillä osallistujilla näyttää olevan jatkuva tarve käyttää päihdeongelmansa takia psykososiaalisesti vajaatyökuuntoisille tarkoitettuja työllistämispalveluita vielä kahden vuoden työllistämisen jälkeenkin, jolloin jatkotyöllistämisen mahdollisuutta ei enää ole. Muutamat osallistujat eivät kykene sen jälkeen eikä välttämättä myöhemminkään siirtymään avoimille työmarkkinoille. Heille voidaan tarjota huoltosuhteista työtä työtoimistossa, mutta sen seurauksena tapahtuva ansiomenetyks aiheuttaa usein motivaatiovaikeuksia työnteossa.

Kuvan osallistujille järjestetyt asumispalvelut ovat vuoden aikana olleet korkealaatuisia, mistä haluamme antaa suurkiitokset yhteistyökumppaneillemme Kriminaalihuollon tukisäätiölle, Kovaosaisten ystävät ry:lle, Munkkisaaren huumekatkaisuyksikön palveluohjausryhmälle ja Oskelakodille.

Asumispalvelujen toimivuudessa on havaittavissa myönteisintä kehitystä, koska kaikille vapautuneille on voitu järjestää ainakin tukiasunto. Lähes kaikkien osallistujien asuinolosuhteiden taso on selvästi parantunut. Enemmistö Kuvan osallistujista on ennen vankilangaistuksen täytäntöönpanoa asunut epämääräisissä olosuhteissa, usein huume kavereiden luona olematta siellä kirjoilla. Heidän asuinolosuhteensa ja mahdollisesti myös sosiaalinen verkostonsa ovat Kuvan ansiosta kehittyneet.

Päihdehoidon osalta voidaan todeta, että lähes kaikilta osallistujilta puuttui aikaisempaa kokemusta päihdehoidosta siviilissä. Suurin osa heistä on vapautumisensa jälkeen jatkanut terapeutista avokuntoutusta A-klinikalla. Kuvassa mukana olevilla asiakkailla, jotka Kuvan palvelujen lisäksi osallistuvat aktiivisimmin NA tai AA-ryhmien toimintaan vapautumisensa jälkeen, näyttää olevan parhaimmat mahdollisuudet sopeutua myös normaaliin työelämään ja saavuttaa tarvittavia asumistaitoja normaaliasumiselle sekä ennen kaikkea säilyttää tavoittelemansa raittiuden.